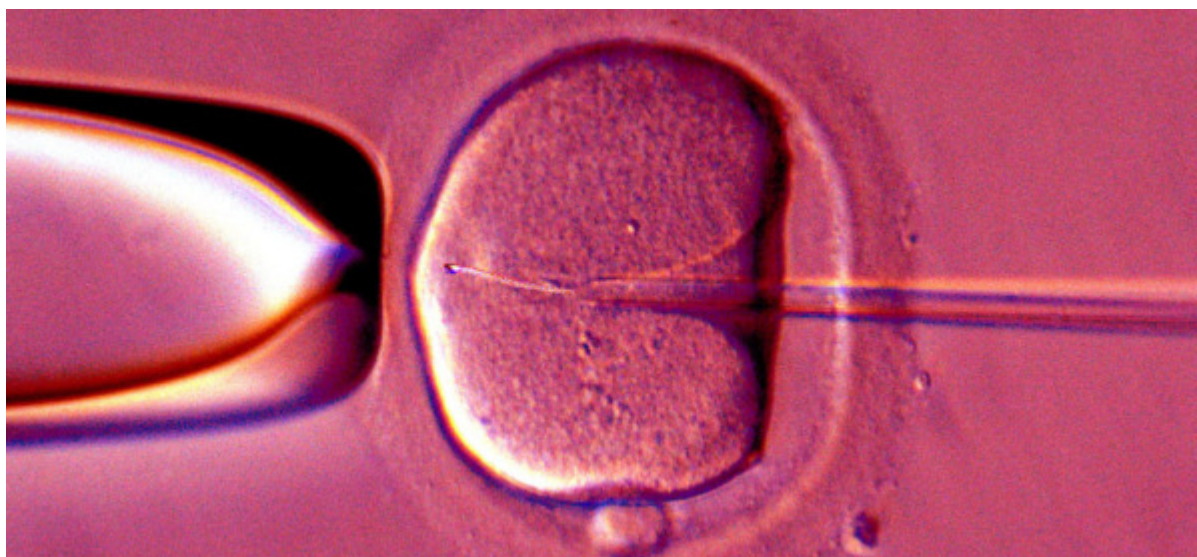

Ηθική και Βιοηθική

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Η ηθική ως λέξη και ως επιστήμη συνδέεται με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Στη χριστιανική γραμματεία ο οντολογικός χαρακτήρας της χριστιανικής ηθικής αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στις εκφράσεις «ζην

εν Χριστώ» και «ζην κατά Θεόν», οι οποίες τονίζουν τη μετοχή του πιστού στη ζωή του Θεού[1]. Η χριστιανική ηθική δεν είναι μόνο θεωρητική επιστήμη αλλά εμπειρική και πρακτική. Σκοπός της δεν είναι να προβληματίσει τον άνθρωπο για τα ζητήματα ηθικής αλλά να τον κάνει ενάρετο και ηθικό.

Η χριστιανική ηθική δεν αποσκοπεί στη συσσώρευση αντικειμενικών πληροφοριών και ηθικών κανόνων ή αρχών, όσο χρήσιμες και αν είναι, αλλά στην ανάπτυξη του ήθους που θεμελιώνεται στην εν Χριστώ ζωή[2]. Στοχεύει στην ανασύνδεση του ανθρώπου με την πηγή της αγαθότητας και της ζωής, το Θεό. Η κοινωνία με το Θεό ανακαινίζει τον άνθρωπο και αποκαθιστά τις σχέσεις του με το περιβάλλον και τον πλησίον. Ο στόχος της χριστιανικής ηθικής δεν είναι ψυχολογικός ή κοινωνικός αλλά πνευματικός – οντολογικός. Δεν αποβλέπει στη συναισθηματική ικανοποίηση ή την κοινωνική τακτοποίηση αλλά στην ανάδειξή του σε κοινωνό της χάριτος του Αγίου Πνεύματος και μέτοχο της θείας ζωής[3].

Η ορθόδοξη θεολογία δε διακρίνει τη βιοηθική από την υπόλοιπη ηθική επιστήμη αλλά την αναγνωρίζει ως κλάδο της ηθικής που ασχολείται με ειδικά ζητήματα που προκύπτουν από τις ραγδαίες εξελίξεις της βιολογίας, της ιατρικής και της τεχνολογίας. Η όποια διάκριση της βιοηθικής γίνεται καθαρά για λόγους μεθοδολογίας. Κατ' επέκταση η ορθόδοξη χριστιανική βιοηθική δεν έχει ως στόχο την υιοθέτηση κάποιων θέσεων πάνω σε βιοηθικά ζητήματα αλλά την παροχή βοήθειας σε όσους εμπλέκονται σε τέτοιου είδους ζητήματα, ώστε να σκέπτονται, να αποφασίζουν και να δρουν με γνώμονα τη χριστιανική βιοηθική και τις αρχές της. Η προσέγγιση της βιοηθικής από την πλευρά της ορθόδοξης θεολογίας δεν είναι ανεξάρτητη, από όσα η θεολογία αντιλαμβάνεται για την ηθική και το ήθος του ανθρώπου.

Η ηθική της Ορθόδοξης θεολογίας προβάλλει το ήθος του προσώπου. Το περιεχόμενο της Ορθόδοξης ηθικής είναι οντολογικό. Το ήθος του προσώπου σχετίζεται με τη δυνατότητα του κτιστού ανθρώπου να ολοκληρώσει την ύπαρξή του πέρα από τη φθορά και το θάνατο. Βασικό πρόβλημα της ηθικής είναι η σωστή καθοδήγηση του αυτεξουσίου του ανθρώπου. Το ζήτημα της ενεργοποίησης και της καθοδήγησης του αυτεξουσίου, με τρόπο ώστε αυτό να εκδηλώνεται σε ολόκληρη την ψυχοσωματική σύνθεση του ανθρώπου και όχι μόνο στο επίπεδο της βούλησης, είναι θέμα κεντρικό για την πατερική ασκητική ηθική[4]. Ο άνθρωπος δε ζει μόνο με τη δράση αλλά και με την αδράνεια, δε ζει δηλαδή μόνο όταν ενεργεί αλλά και όταν ησυχάζει[5]. Σε αυτό το σημείο διαφοροποιείται η χριστιανική ηθική γιατί δεν ενδιαφέρεται μόνο για συγκεκριμένες δραστηριότητες αλλά για ολόκληρη τη ζωή του ανθρώπου. Οι ενδότερες περιοχές της ανθρώπινης

ζωής προκάλεσαν το ενδιαφέρον των Πατέρων της Εκκλησίας, στα έργα των οποίων βρίσκουμε πλούσιο υλικό[6]. Για τη χριστιανική ηθική έχει μεγάλη σπουδαιότητα η συμμετοχή του πιστού στην Θεία Ευχαριστία γιατί εκεί ο άνθρωπος ενώνεται με τον Θεό και αποκτά το ήθος Του και με αυτό πορεύεται στη ζωή του και επιλέγει τις πράξεις του. Η χριστιανική βιοηθική άποψη συνδέεται άμεσα με την όλη αντίληψη περί ήθους της Ορθόδοξης θεολογίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1]Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τομ. Ι, σελ. 25.

[2]Γ. Μαντζαρίδη, ό.π., σελ. 69.

[3]Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τομ. ΙΙ, Θεσσαλονίκη, 2006, σελ 15.

[4]Αγ. Συμεών του Νέου Θεολόγου, Αλφαβητικά κεφάλαια, Ι. Μ. Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος 2011, σελ. 271- 281.

[5]Βλ. Γ. Μαντζαρίδη, Οδοιπορικό θεολογικής ανθρωπολογίας, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2005, σελ. 265 κ.ε.

[6] Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τομ. ΙΙ, σελ. 81.

Παρατήρηση: Η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση - υπό τη μορφή σειράς άρθρων - της διπλωματικής εργασίας "Η Βιοηθική Θεώρηση της Προληπτικής Ιατρικής" που εκπόνησε η θεολόγος Δήμητρα Μπότσαρη υπό την επίβλεψη του καθηγητή π. Βασίλειου Καλλιακμάνη, στη θεολογική σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.